

Muratáj
Irodalmi, művelődési, társadalomtudományi és kritikai folyóirat
2014/1–2

...tenyeredben a végtelen...
Köszöntő könyv Bokor József tiszteletére

Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, Lendva – Lendava

Maribori Egyetem Bölcsészettudományi Kar,
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék – Maribor

2014

Muratáj
Irodalmi, művelődési, társadalomtudományi és kritikai folyóirat
2014/1-2

ISSN 0353 5584

...tenyeredben a végtelen...
Köszöntő könyv Bokor József tiszteletére

Kiadja az MNMI
és a Maribori Egyetem Bölcsészettudományi Kara
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéke

Felelős kiadó:
Kepe Kocon Lili
Kolláth Anna

Tördelés:
Meszelic László, GraForma

Szerkesztette:
Kolláth Anna
és N. Császi Ildikó

Recenzensek:
Gadányi Károly
Fűzfa Balázs
Cs. Nagy Lajos

Nyelvi szöveggondozás:
N. Császi Ildikó
Kolláth Anna
Zemljak Jontes Melita

Nyomda:
Pápai Nyomda Kft.

Előfizethető a Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet [9220 Lendva, Fő u. 32.]
folyószámláján: NLB PE Lendava 51920-603-32169

Tartalom

TABULA GRATULATORIA.....	11
Kolláth Anna Köszöntő.....	15
Bokor József bibliográfiája.....	19
Írások Bokor József tiszteletére.....	39
Beregszászi Anikó A magyar nyelv tantárgy tartalma a kárpátaljai magyar iskolákban.....	41
Bodó Csanád „Ejsze reaáll a szemed párkö, hogy a literekből kicsitilod a dzsenetikát?” – Magyar nyelvjárási reprezentációk a nyelvi ismeretterjesztésre adott laikus reakciókban.....	52
Cserniczkó István Nyelvoktatás politikus módra.....	63
Czetter Ibolya A „célszörű szögény embör” világa Tömörkény néhány novellájában.....	72
Gadányi Károly Bokor József Professzor Úr tiszteletére.....	88
Gasparics Judit Tájszavak mozgásban – tájszókutatás régen és ma.....	90
Gróf Annamária Nyelvválasztás a generációkon belül és a generációk között a Muravidéken.....	100
Horváth Ferenc Köszöntő.....	111
Marko Jesenšek Domoljubna davorija in usojenost jezika.....	113

Juhász Dezső	
Egy archaizmus a Muravidékről.....	129
Kiss Jenő	
Dialektológiai észrevételek nyugat- dunántúli nyelvjárási leírások alapján.....	132
Mihaela Koletnik	
Besedje za prostore in opremo v kmečki hiši v izbranih prekmurskih govorih.....	142
Kolláth Anna	
A magyar nyelv mint anyanyelv (magyar1) tantárgyi oktatása a Muravidéken.....	156
Kontra Miklós	
Harc a kisebbség szó ellen.....	171
P. Lakatos Ilona – T. Károlyi Margit	
Adalékok a családi nyelv hagyományőrző szerepéhez.....	177
Merényi Annamária	
Filológiai megjegyzések Katona József Aubigny Clementia, vagy is A' Vallás miatt valo Zenebona Frantzia Országban 4 ^{dik} Henrik alatt című művéhez.....	187
Molnár Zoltán	
Szókészleteti adalékok Lendváról.....	195
Ruda Gábor	
Anyanyelvi dominancia és nemzeti identitás.....	204
Sándor Anna	
A gömöri nyelvjárások egyik elfeledett, XX. század eleji kutatójáról.....	214
Miran Štuhec	
Ivo Brnčić esszéíró és a szociális proveniencia kritikusa.....	224
Szabó József	
A tatárjárás emléke Komárom és Veszprém megye földrajzi neveiben.....	235
Székely András Bertalan	
Gondolatok a nemzet- és nemzetiségpolitika lehetséges összefüggéseiről Magyarországon, különös tekintettel a nyelvhasználati jogokra.....	249

Szoták Szilvia

Az őrvidéki magyar nyelvről

Csulak Róza életműve kapcsán.....260

H. Tóth Tibor

A műveltetés kérdéséhez..... 268

Varga József

Dobronak (Lendvavásárhely): Dobrovník iskolatörténete..... 279

Vörös Ferenc

A természetes és mesterséges

névállomány keveredéséről a Bokor

családnév nyelvföldrajzának tükrében.....290

Vörös Ottó

Szabálytalan gondolatok nyelvről,

nemzetről, hazáról, identitásról.....302

Zágorec-Csuka Judit

A muravidéki magyarok tájnyelvének

sajátosságai Szlovéniában..... 307

Zelliger Erzsébet

Somorjai városi jegyzőkönyvi bejegyzések 1733-ból..... 317

Zinka Zorko

Prekmurski cankovski govor v pravljicah..... 323

Cserniczkó István

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola,
Hodinka Antal Intézet
csistvan@kmf.uz.ua

Nyelvoktatás politikus módra

A nyelvoktatás sikerét meghatározza az ország nyelvpolitikája. Ha azonban a politikusok tudatlanságuk miatt rossz oktatáspolitikai döntéseket hoznak, az alacsony hatékonyságú nyelvoktatáshoz vezet. A rossz iskolai nyelvoktatás következménye pedig a gyenge nyelvtudás. A tanulmány azt mutatja be, hogy a nyelvoktatás kérdésében tudatlan ukrán politikusok milyen oktatáspolitikai hibákat követnek el.

Kulcsszavak: nyelvoktatás, kétnyelvűség, oktatáspolitikai hibák, nyelvpolitika, Ukrajna

63

1. A politikusok tudatlansága és felelőtlensége határtalan. Ha másutt talán nem is (amiben azonban kételkedem¹), Ukrajnában mindenképp. Akinek bármi kétsége van efelől, annak szeretném eszébe idézni, hogy a 21. században, Európa közepén alig tíz esztendő leforgása alatt kétszer is ugyanazt a nem sokkal korábban megválasztott elnököt kellett elzavarnia Kijevből a feldühödött tömegnek. Az is az ukrán politikusok tehetetlenségét és felelőtlenségét bizonyítja, hogy bár csak néhány év telt el a harmadik évezredből, már két forradalmon van túl az alig 23 éves ország. Arról nem is szólva, hogy 2014 elejétől olyan véres polgárháborúban áll az ország, amelybe kétségkívül politikusok taszították. S ha valakit még nem sikerült meggyőznöm, az olvassa el az alábbi írást.

2. Nem is olyan rég volt, hogy Szlovéniában, de másutt is, sokszó esett a szlovéniai, muravidéki kétnyelvű oktatási modell

1 Annak alapján, amit a Nyesten olvastam, nagy a gyanúm, hogy kételkedésem nem alaptalan (KINCSE 2014). Mint ahogyan KONTRA MIKLÓS itt megjelent írása is alátámasztja a politikusokra vonatkozó nem túl hízelgő véleményemet (de lásd még pl. KONTRA 2010).

működésének 55 évéről (lásd pl. KOLLÁTH 2012, PISNJAK szerk. 2013). Nos, Ukrajnában arra semmi esély, hogy egy nyelvoktatási modell fél évszázadnál is hosszabb ideig fennmaradjon! Meg is van a sok „újításnak” az eredménye: a kárpátaljai magyarok nyelvtudásával nem igen lehet dicsekedni (lásd pl. CSERNICSKÓ 2012, 2013b, 2013c). S erről bizony nem kis mértékben a politikusok tehetnek.

A nyelvpolitika a nyelvi helyzet konkrét célok érdekében történő fenntartására vagy megváltoztatására irányuló tevékenység. A nyelvpolitika határozza meg például, hogy mely nyelvek szerepeljenek kötelezően vagy választhatóan az alap-, közép- vagy felsőfokú oktatásban, a társadalmi élet mely területein lehet vagy éppen kötelező, esetleg tilos bizonyos nyelvek használata. „A nyelvpolitika egyik eszköze az iskolai nyelvpolitika, amin a nyelveknek az oktatáson keresztüli elterjesztésére és támogatására irányuló mindenfajta politikát értjük” – írja CHRIST (1999: 197). A nyelvpolitika azt is befolyásolja, hogy mely nyelvek és hogyan jelennek meg az oktatási folyamatban: milyen módszerekkel, milyen szemléletben, mely társadalmi célok érdekében oktatnak egyes nyelveket. Ezáltal pedig a nyelvpolitika közvetett hatással van az állampolgárok nyelvtudására (CSERNICSKÓ 2013a). A továbbiakban azt mutatom be néhány példa révén, hogyan tesznek tönkre mindent, amit csak lehet a nyelv, oktatás és nyelvoktatás terén tájékozatlan politikusok úgy, hogy meg sem fordul a fejükben, milyen károkat okoznak.

3. A Szovjetunió fennállása idején a birodalom minden iskolájában oktatták az orosz nyelvet, ám az egyes köztársaságok névadó nemzetiségeinek nyelve nem volt kötelező tantárgy. A kárpátaljai magyar tannyelvű iskolákban ennek megfelelően mindenki tanulta Puskin nyelvét, ukránul viszont egyetlen szót sem kellett elsajátítania senkinek (CSERNICSKÓ 2012). Amikor Ukrajna 1991-ben függetlenné vált, azonnal kötelezővé tették az új államnyelv, az ukrán oktatását. A kötelező ukrán nyelvoktatás bevezetése érthető nyelv- és oktatáspolitikai döntés volt ugyan, ám kivitelezése nem sikerült valami jól. Azok a gyerekek például, akik korábban öt évig oroszul tanultak, menet közben váltottak nyelvet: az orosz nyelv-órák helyett az új tanév kezdetétől immár ukránt kezdtek oktatni számukra. De nem ám az alapoktól! Aki harmadikos volt,

az a harmadik, aki negyedikes, az a negyedik, aki hatodikos, az a hatodik osztály tananyagába kapcsolódhatott be, és így tovább. S mindezt úgy, hogy a magyar tannyelvű iskolákban az első években ehhez sem ukrán szakos pedagógusok, sem tankönyvek, sem szótárak, sem oktatási segédanyagok nem voltak, egy ideig még a tantervek is hiányoztak. S bár 2014-ben már 23 éves a független Ukrajna, máig sincsenek meg a megfelelő feltételek az államnyelv oktatásához, eredményes elsajátításához Kárpátalja magyar tannyelvű iskoláiban (lásd CSERNICSKÓ 2012).

Ennek következménye, hogy az ukrán nyelv és irodalom emelt szintű érettségi vizsgán 2008-ban és 2009-ben országos átlagban a jelentkezők 8, illetve 9 százaléka nem érte el a továbbtanuláshoz szükséges minimálisan előírt pontszámot, a magyar tannyelvű iskolák végzőseinek körében azonban ez az arány 30, illetve 44 százalék volt (CSERNICSKÓ 2012: 32–3).

4. A 2004-es narancsos forradalom után hatalomra került, nemzeti érzelmű politikai elit az oktatásban vélte megtalálni az ukrán nemzetállam építéséhez vezető leggyorsabb utat (lásd CSERNICSKÓ 2009b, 2013). Gyorsan rádöbbenek azonban arra, hogy ha az államnyelv oktatásának határfoka ennyire alacsony, akkor nagyon nehéz lesz érdemi eredményt elérni. 2009 júniusában VIKTOR JUSCSENKO, a narancsos államelnök szégyenletesnek nevezte, hogy a kisebbségek nyelvén oktató iskolák egy részében nincsenek szakképzett ukránnyelv-tanárok.² Az elnök utasította a megyei állami közigazgatások elnökeit, hogy mérjék fel, hány ukrán szakos pedagógus hiányzik az országban, és 2009. szeptember 1-ig (alig két hónap alatt) gondoskodjanak arról, hogy minden iskolában legyenek megfelelően képzett ukrántanárok.³ Az eleve teljesíthetetlen elnöki ukázt – természetesen – máig nem sikerült maradéktalanul végrehajtani. 2011-ben például Beregszász város magyar tannyelvű iskoláiban összesen 22 pedagógus oktatott ukrán nyelvet. Közülük 10 orosz szakos volt, 6 elemi iskolai tanító, s mindössze 6 tanár rendelkezett ukrán nyelv és irodalom szakos diplomával (BÁRÁNY-HUSZTI-FÁBIÁN 2011: 146).

2 Lásd például http://oktatas.origo.hu/20090807/nincs_eleg_ukran_nyelvtanar_karpataljan; <http://www.nyest.hu/hirek/nincs-eleg-ukran-nyelvtanar-karpataljan>

3 <http://tsn.ua/ukrayina/yushchenko-vimagaye-znaiti-po-vchitelyu-ukrayinskoyi-movi-dlya-kozhnoyi-shkoli.html>

Mivel ukázok kiadásán kívül nem sok minden történt e téren, nem meglepő, hogy a nemzeti elkötelezettségű, az ország ukránosítását célul kitűző politikusoknak sem sikerült biztosítaniuk az államnyelv eredményes megtanulásának lehetőségét a nem ukrán tannyelvű iskolákban. Ezekben az intézményekben továbbra is nagyon alacsony hatásfokú az ukrán nyelv oktatása. Erre való hivatkozással Ukrajna Oktatási és Tudományos minisztériuma 2008. május 26-i 461. számú rendelete⁴ hatályba helyezte a nemzetiségi iskolák számára az ukrán nyelv oktatásának javítása céljából a 2008–2011 közötti időszakra kidolgozott ágazati programot.⁵ Eszerint a nemzetiségi nyelven oktató iskolák 5. osztályaiban Ukrajna történetét két nyelven kell oktatni: anyanyelven, illetve ukránul (a fakultatív órák terhére). A 6. osztályban már csak ukrán nyelven kell oktatni ezt a tárgyat. A 6. osztályban a földrajzot kell két nyelven oktatni, a 7.-ben a matematikát, majd a következő osztályban teljesen át kell állni ezen tantárgyak államnyelven történő oktatására. A 9. osztály végére már a tárgyak többségét államnyelven kell tanítani, a középiskolai osztályokban pedig már csupán az anyanyelv és irodalom oktatása folyhat a kisebbség nyelvén.

Az oktatás kétnyelvűsítésére vonatkozó rendelet végrehajtása azonban akadozott. Ennek legfőbb oka az volt, hogy az oktatási tárca által kiadott több oldalas végrehajtási program sok mindre kitért, csak épp arra nem, hogyan is kellene a gyakorlatban megvalósítani a kétnyelvű oktatást (CSERNICKÓ 2009a).

A pedagógusok nem kaptak választ például arra, hogy a normatív (kötelezően előírt) órák keretében csak anyanyelven, a fakultatív órákon pedig teljesen ukrán nyelven kell-e tartani az órákat? Esetleg lehet-e már a magyar nyelven folyó órán is említést tenni a másik nyelven is a tananyagról, a szakterminusokról? Lehetséges-e, hogy nem egy, hanem két külön tanár oktatja ugyanazt a tantárgyat egy-egy osztályban: az egyik magyarul, a másik

4 Наказ Міністерства освіти і науки України про затвердження галузевої Програми поліпшення вивчення української мови у загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням мовами національних меншин на 2008–2011 роки № 461 від 26.05.2008 р.

5 Галузева Програма поліпшення вивчення української мови у загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням мовами національних меншин на 2008–2011 роки.

ukránul? Ha két tanár tanít, akkor mindkettő osztályoz, vagy csak az egyik? Ha csak egyikük, akkor csak az anyanyelven tartott órákon kell jegyet adni, vagy az államnyelven tartott órákon is érdemjeggyel kell értékelni a tanulók teljesítményét? Ha igen, akkor a gyerekeknek lesz egy magyar és egy ukrán nyelven szerzett jegye matematikából? Milyen nyelven kell felelni, dolgozatot írni? Mi van azzal az iskolással, aki szinte egy szót sem tud ugyan ukránul, ám egyébként kiváló matematikából, illetve azzal, aki nagyon jól beszél az államnyelvet, de a szorzótábla is nehézséget okoz neki? Milyen tankönyveket kell használni: az ukrán nyelvűeket, azok magyar fordítását, esetleg mindkettőt? Ha mindkettőt, ki fedezi majd a második tankönyv beszerzésének költségeit: az állam vagy a szülők? Lesznek-e valaha a kétnyelvű oktatáshoz kétnyelvű tankönyvek, kétnyelvű szemléltetők, kétnyelvű oktatási anyagok? Kik foglalkoznak majd a tanárok nyelvi továbbképzésével?

A részletező módszertani leírás csak egy év késéssel, 2009. szeptember 1-jén jelent meg az oktatási tárca honlapján.⁶

A hatoldalás módszertani útmutató részletesen leírja, hogyan kell megszervezni a kétnyelvű oktatást a nemzeti kisebbségek nyelvén oktató iskolákban. A dokumentumban első ízben kerül definiálásra, mit ért Kijev „kétnyelvű oktatás”-on: azt az oktatási formát, melynek során egyidejűleg jelen van az anyanyelv és az államnyelv egyazon órán. Azaz nem úgy, mint ahogyan a 461-es rendelet eredetileg előírta (a módszertani útmutatót részletesen ismerteti CSERNICKÓ 2013b, 2013c).

A módszertani útmutatóban felvázolt modellnek kétségkívül számos pozitív eleme van. Ám az ukrán állam sajnos nem teremtette meg a sikeres és hatékony alkalmazásához szükséges feltételeket:

(a) Az oktatási tárca nem kezdeményezte a felsőoktatási intézményeknél, hogy vezessenek be változtatásokat a tanárképzésben és a pedagógus-továbbképzésben. Azaz: sem a nyelvtanáro-

6 A „Методичні рекомендації щодо застосування елементів двомовного навчання при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням мовами національних меншин” (Módszertani javaslatok a kétnyelvű oktatás elemeinek alkalmazásáról egyes tantárgyak oktatása során a nemzeti kisebbségek nyelvén oktató iskolákban) című dokumentum ukránul elérhető: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v-581290-09>; http://www.mon.gov.ua/main.php?query=newstmp/2009_1/01_09_1/

kat, sem a szaktanárokat nem készítette fel a kétnyelvű oktatási modell gyakorlati alkalmazására. Sőt: az oktatási miniszter egy 2008. március 21-én elmondott beszédében kijelentette, hogy „Az oktatási és tudományos minisztérium egyik legkiemeltebb feladata az oktatás teljes mértékben államnyelven történő bevezetése a felsőoktatási intézményekben.” JUSCSENKO 2008. szeptember 16-án kifejtette: az, hogy a felsőoktatásban az ukrán az oktatás egyetlen nyelve, a kötelező hazafias nevelés része.⁷ Egy-nyelvű tanárképzéssel akartak tehát kétnyelvű oktatást bevezetni.

(b) Az iskolák vagy csak magyar, vagy csak ukrán nyelvű tankönyveket kaptak, kétnyelvű tankönyvek nem készültek. Ehelyett a tárca nem rendelte meg a tankönyvek nemzetiségi nyelvekre fordítását a kiadóknál, illetve nem biztosította a fordításos tankönyvek megjelentetését. Azaz: a kormány a kétnyelvű oktatás megvalósítását az ukrán egynyelvű tankönyvekre alapozva kívánta bevezetni.

(c) Az ukrán nyelv tantárgy tanterve, tankönyvei, követelményei nem változtak. Annak ellenére sem, hogy ennek szükségességére a módszertani útmutató erre külön kitért. Az ukránnyelv-órák hatékonyságát nem akarta tehát emelni a kormány.

(d) Semmilyen válasz nem érkezett arra, hogyan vehetik át ugyanazt a tananyagmennyiséget a kétnyelvű iskolákban, ha a matematika-, biológia-, történelem- stb. óra jelentős részét az államnyelv oktatására kell fordítani. A minisztériumi útmutatóból úgy tűnik, mintha a nemzetiségi kisebbségek kéttannyelvű iskoláiban a legfontosabb cél az államnyelv magas szintű elsajátítása lett volna, és csak másodlagos a többi tantárgy alapos megtanulása.

(e) Nem készült leírás arról, hogyan kell figyelembe venni az osztályozás során a tanuló nyelvtudását.

A kéttannyelvű oktatás bevezetésének szakmai elő nem készítettsége mellett számos egyéb probléma is felmerült. A legnagyobb gond az volt, hogy a kétnyelvű oktatás bevezetését csak a nemzeti kisebbségek iskoláiban írta elő a szaktárca, a többségi tannyelvű iskolák továbbra is egyetlen tannyelvet használtak: az ukránt. Az is elgondolkodtató, hogy a kisebbségi anyanyelv fej-

7 A nyilatkozatot lásd: <http://korrespondent.net/ukraine/events/586892>.

lesztése, fenntartása még csak a deklarált szándék szintjén sem jelent meg a kétnyelvű oktatás kapcsán kiadott minisztériumi rendeletekben.

Az óvodától az egyetemig terjedő anyanyelvi oktatási intézményhálózattal rendelkező ukrainai kisebbségek (oroszok, románok, magyarok) tiltakoztak az addig kisebbségi nyelven oktató intézményeik kétnyelvűsítése, az anyanyelvi oktatási rendszerük felszámolása ellen (CSERNICKSKÓ 2009b, 2013a). Néhány, anyanyelvi iskolahálózattal nem rendelkező közösség (például a bolgárok, a szlovákok) azonban a kétnyelvűsítés révén abban reménykedhetett, hogy a kisebbségi nyelv így legalább részben használatos lesz az oktatás bizonyos szintjein.

Ukrajna azonban már évekkel ezelőtt sem volt jogállam: az oktatás kétnyelvűsítésére vonatkozó politikusi ukázt egyes iskolákban megpróbálták alkalmazni, másokban viszont kísérletet sem tettek erre. S mire a minisztérium esetleg ellenőrizhette volna, hogy halad a rendelet végrehajtása, 2010-ben a narancsosokat egy másik politikai tábor váltotta a hatalomban (CSERNICKSKÓ 2013a).

5. A narancsosokat 2010-ben felváltó politikai erőket orosz-pártiaknak szokás aposztrofálni. Ez a 2004-ben először, majd 2014-ben ismét elkergetett Viktor Jakukovics vezette politikai garnitúra fogadtatta el botrányos körülmények között 2012. július 3-án az „Ukrajna törvénye az állami nyelvpolitika alapjairól” [Закон України „Про засади державної мовної політики”] címet viselő, de a közbeszédben csak nyelvtörvényként emlegetett jogszabályt (FEDINEC–CSERNICKSKÓ 2012).⁸

A nyelvtörvénynek az oktatás nyelvéről szóló 20. cikkelyének 8. pontja leszögezi: „A regionális oktatási nyelvű állami és az önkormányzati/magán általános oktatási tanintézetekben a tantárgyakat regionális nyelven oktatják (kivéve az ukrán nyelvet és irodalmat, melyek oktatása ukrán nyelven folyik).”

Amint azt a törvényhez fűzött szakmai kommentárból megtudhatjuk, ennek a rendelkezésnek lényege a jogalkotó szándéka

8 A törvény hivatalos ukrán nyelvű szövege: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5029-17>. A nem hivatalos angol, orosz és magyar nyelvű fordítás: <http://www.r-u.org.ua/arhiv/akt/2078-news.html>. Magyar és ukrán nyelven lásd még: BEREGSZÁSZI–CSERNICKSKÓ–FERENC 2014.

szerint abban rejlik, hogy a nyelvörvény hatályba lépésének a pillanatától Ukrajnában törvényileg tilos az egyes tantárgyak kétnyelvű oktatása. Vagyis az új nyelvtörvény gyakorlatilag hatályon kívül helyezte Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériumának 2008. május 26-án 461. számmal kiadott rendeletét, és betiltotta a kéttannyelvű oktatást (lásd TÓTH–CSERNICKÓ 2013: 77). A kéttannyelvű oktatás tehát Ukrajnában nemhogy 55 évet nem ért meg, hanem jórészt már azelőtt elhalt, hogy beindult volna.

6. A fenti példák is azt mutatják, hogy ki vagyunk szolgáltatva a politikusok tudatlanságának és felelőtlenségének, akik anélkül hoznak uniformizáló, az országban élő közösségek különböző helyzetét, eltérő szándékait figyelmen kívül hagyó döntéseket, hogy legalább kísérletet tennének tájékoztatlanságuk enyhítésére. Csoda-e, ha a kárpátaljai magyarok alig képesek megszólalni anyanyelvükön kívül más nyelven? Meglepő-e, hogy a 21. században polgárháború dúl egy (földrajzilag) európai országban?

Hivatkozott irodalom

- BÁRÁNY ERZSÉBET – HUSZTI ILONA – FÁBIÁN MÁRTA 2011. Második és idegen nyelv oktatása a beregszászi magyar iskolák 5. osztályában: a motiváció és nyelvi készség összefüggése az oktatáspolitikai tényezőkkel. In: HIRES-LÁSZLÓ-KARMACSI-MÁRKU szerk. 2011: 145–154.
- BEREGSZÁSZI ANIKÓ – CSERNICKÓ ISTVÁN – FERENC VIKTÓRIA 2014. *Nyelvi jogaink és lehetőségeink. Útmutató és tájékoztató a nyelvtörvény gyakorlati alkalmazásához kárpátaljai magyaroknak*. Budapest: Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.
- CHRIST, HERBERT 1999. Az európai nyelvpolitika kihatásai az idegennyelv-oktatásra. In: SZÉPE-DERÉNYI szerk. 1999: 197–208.
- CSERNICKÓ ISTVÁN 2009a. Ahol a kéttannyelvű oktatás visszalépés: Ukrajna. In: KOLLÁTH szerk. 2009: 295–303.
- CSERNICKÓ ISTVÁN 2009b. Az ukrainai oktatáspolitikai a nyelvi asszimiláció szolgálatában. *Korunk* 2009/február: 33–40.
- CSERNICKÓ ISTVÁN 2012. *Megtanulunk-e ukránul? A kárpátaljai magyarok és az ukrán nyelv*. Ungvár: PoliPrint.
- CSERNICKÓ ISTVÁN 2013a. *Államok, nyelvek, államnyelvek. Nyelvpolitika a mai Kárpátalja területén [1867–2010]*. Budapest: Gondolat Kiadó.
- CSERNICKÓ ISTVÁN 2013b. Nyelvoktatás kárpátaljai módra. In: PISNJAK szerk. 2013: 598–656.
- CSERNICKÓ ISTVÁN 2013c. Jezikovni pouk po zakarpatsko. In: PISNJAK szerk. 2013: 599–657.
- FEDINEC CSILLA – CSERNICKÓ ISTVÁN 2012. Nyelvtörvény Saga Ukrajnában: a lezáratlan 2012-es fejezet. *Kisebbségkutatás* 21/3: 568–588.

- HIRES-LÁSZLÓ KORNÉLIA – KARMACSI ZOLTÁN – MÁRKU ANITA szerk. 2011. *Nyelvi mítoszok, ideológiák, nyelvpolitika és nyelvi emberi jogok Közép-Európában elméletben és gyakorlatban: a 16. Élőnyelvi Konferencia előadásai*. Budapest–Beregszász: Tinta Könyvkiadó–II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Hodinka Antal Intézete.
- Kincse Szabolcs 2014. Őt abszurd történet nyelvről és politikáról. *Nyelv és Tudomány* 2014. május 30. <http://www.nyest.hu/hirek/ot-abszurd-tortenet-nyelvrol-es-politikarol>
- KOLLÁTH ANNA szerk. 2009. *A muravidéki kétnyelvű oktatás fél évszázada*. Maribor: Zora 68.
- KOLLÁTH ANNA 2012. *A szlovéniai magyar nyelv a többnyelvűség kontextusában*. Bielsko-Biala, Budapest, Kansas, Maribor, Praha: Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta.
- KONTRA MIKLÓS 2010. *Hasznos nyelvészet*. Somorja: Fórum Kisebbségkutató Intézet.
- PISNJAK MÁRIA szerk. 2013. *Kézikönyv a muravidéki kétnyelvű iskolák pedagógusai számára / PRIROČNIK za učitelje dvojezičnih šol v Prekmurju*. Lendava: Zavod za kulturo madžarske narodnosti / Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet.
- SZÉPE GYÖRGY – DERÉNYI ANDRÁS szerk. 1999. *Nyelv, hatalom, egyenlőség. Nyelvpolitikai írások*. Budapest: Corvina.
- TÓTH MIHÁLY – CSERNICSKÓ ISTVÁN 2013. *Научно-практический комментарий Закона Украины об основах государственной языковой политики (с приложениями)*. Киев: ВОО Правозащитное общественное движение «Русскоязычная Украина».

Language teaching as politicians do

The language policy of a country determines the success of language education. When politicians make bad education policy decisions due to their incompetence, it will lead to inefficient language education. Bad language education in schools results in low proficiency. This study describes the education policy mistakes made by politicians who are not familiar with language education.

Keywords: *language teaching, bilingualism, educational policy, language policy, Ukraine*